

POSTANOWIENIE

25 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 25 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa P. spółki akcyjnej w Ł.

przeciwko S. K. i R. K.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej P. spółki akcyjnej w Ł.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 24 lutego 2023 r., I ACa 1538/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda P. S.A. w Ł. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 lutego 2023 r., sygn. akt I ACa 1538/21 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje

publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 709¹⁵ k.c. w zw. z art. 471 k.c. przez przyjęcie, iż szkodą powoda, wynikającą z przedterminowego rozwiązania umowy leasingu jest nieskonkretyzowany uszczerbek majątkowy w rozumieniu przepisów prawa cywilnego, podczas gdy ustawodawca w art. 709¹⁵ k.c. dokładnie wskazał na sposób wyliczenia szkody, poprzez działania rachunkowe uwzględniające sumę przyszłych rat leasingowych, pomniejszoną o dyskonta oraz o korzyść uzyskaną z zagospodarowania przedmiotu leasingu; art. 5 k.c. przez uznanie, iż dochodzenie odszkodowania, wyliczonego zgodnie z umową, narusza zasady współżycia społecznego, z uwagi na fakt, iż strony pierwotnie zamierzały przeprowadzić inną transakcję (ugodę), od tej, której finalnie dokonały (sprzedaż innemu podmiotowi), a ponadto iż zasady te narusza naliczenie kary umownej pomimo, iż na etapie postępowania przed Sądem drugiej instancji powód zrezygnował z dochodzenia kary umownej.

Według ustaleń faktycznych Sądów *meritii* pozwany jako leasingobiorca zawarł w 2012 r. z P. sp. z o.o. jako finansującym umowy leasingu operacyjnego [...], [...]1, [...]2, [...]3, [...]4 i [...]5, których przedmiotem były węglarki. Finansujący był uprawniony do rozwiązania umowy leasingu ze skutkiem natychmiastowym,

m.in. jeżeli korzystający pomimo upomnienia na piśmie i wyznaczenia dodatkowego terminu, zalega z jakąkolwiek płatnością wynikającą z umowy. W przypadku rozwiązania umowy w powyższym trybie, poza obowiązkiem korzystającego do zapłaty wszystkich opłat leasingowych, wymagalnych do dnia rozwiązania umowy, finansujący mógł żądać od korzystającego zapłacenia odszkodowania w wysokości sumy wszystkich przewidzianych w umowie, a niewymagalnych do dnia jej rozwiązania opłat leasingowych, pomniejszonych o korzyści uzyskane przez finansującego. Pismami datowanymi na 16 czerwca 2016 r. (doręczonymi pozwanemu 29 czerwca 2016 r.) finansujący rozwiązał ze skutkiem natychmiastowym w/wym umowy leasingowe.

Stanowiące przedmiot umów leasingowych - zawartych z pozwanym - węglarki w dniu 27 czerwca 2016 r. zostały sprzedane przez P. sp. z o.o. na rzecz powoda – P.1 S.A. za kwotę 9 796 000 zł. Tego samego dnia powód zawarł z K. O. umowę leasingu finansowego nr [...], której przedmiotem były te same węglarki, które stanowiły przedmiot rozwiązyanych umów leasingowych z pozwanym.

Z dniem 31 października 2016 r. doszło do przejęcia przez powoda spółki z o.o. P. i połączenia obu podmiotów.

Wyrokiem z 19 sierpnia 2021 r. Sąd Okręgowy zasądził od S. K. i R. K. (poręczycielka wekslowa) solidarnie na rzecz powoda kwotę 492 620,75 zł (stanowiącą równowartość zaległych rat leasingowych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty, zaś w pozostałym zakresie, tj. co do kwoty 739 068,14 zł z tytułu kary umownej (dochodzonej w związku z brakiem wydania w terminie przedmiotu leasingu) i skapitalizowanych odsetek oraz kwoty 1 416 099,91 zł z tytułu odszkodowania, oddalił powództwo. W odniesieniu do odszkodowania powództwo zostało oddalone na tej podstawie, że wartość zwróconych przedmiotów leasingu wyniosła 9 796 000 zł, zaś zadłużenie pozwanych zostało wyliczone na kwotę 697 500,30 zł, a w odniesieniu do roszczenia odsetkowego na tej podstawie, że powód nie wykazał ich wysokości.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda, w której kontestowane było rozstrzygnięcie w zakresie odszkodowania i skapitalizowanych odsetek (k. 471).

W tym miejscu należy wskazać, że strona powodowa dochodziła od pozwanych zapłaty łącznie kwoty 2 396 420,15 zł (k. 2), z czego tytułem kary umownej 739 068,14 zł, tytułem zaległych rat leasingowych 12 300 zł, tytułem skapitalizowanych odsetek 228 952,10 zł oraz 1 416 100,34 zł tytułem odszkodowania, stanowiącego sumę wszystkich opłat leasingowych niewymagalnych do dnia wygaśnięcia umowy (k. 23-24). Zatem skoro oddalono powództwo w zakresie kary umownej (739 068,15 zł) oraz co do skapitalizowanych odsetek (228 952,10 zł), to z dochodzonej pozwem kwoty pozostaje 1 428 399,91 zł, z której Sąd pierwszej instancji uwzględnił kwotę 492 620,75 zł, czyli pozostaje 935 779,16 zł.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnego zagadnienia prawnego skarżący upatruje w konieczności wyjaśnienia, czy spółka leasingowa może, w ramach jednego stosunku prawnego, związanego z tym samym przedmiotem, występować zarówno jako beneficjent korzyści uzyskanej ze sprzedaży, jak też jako beneficjent z umowy leasingu, zawartej przez poprzednika prawnego.

W orzecznictwie zostało już wyjaśnione, że korzyściami, o których mowa w art. 709¹⁵ k.c., a które pomniejszają odszkodowanie finansującego, są tego rodzaju korzyści, które finansujący uzyskał wskutek rozwiązania umowy w następstwie

wypowiedzenia. Do korzyści tych zalicza się przede wszystkim kwotę uzyskaną przez finansującego ze sprzedaży przedmiotu leasingu, a także korzyści z wynajmu, wydzierżawienia tej rzeczy czy korzyści z zawarcia innego stosunku prawnego związanego z oddaniem jej do korzystania, w tym z zawarcia kolejnej umowy leasingu (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2010 r., V CSK 4/10, OSNC 2011, nr 3, poz. 29, z dnia 26 października 2011 r., I CSK 715/10, Mo.Pr. Bank. 2012 r., nr 9, s. 50, a także z 9 września 2020 r., II CSK 758/18). Nadmienić należy, iż obowiązek pomniejszenia odszkodowania o uzyskane korzyści przewidywały także postanowienia ogólnych warunków umowy leasingu operacyjnego (k. 141).

W konsekwencji finansujący z umów z pozwanym, tj. P., z racji sprzedaży węglarek - objętych rozwiązanymi umowami zawartymi z pozwanym - powinien był pomniejszyć odszkodowanie w stosunku do pozwanego o cenę sprzedaży tych ruchomości. Z kolei powód, który nie zawierał umów z pozwanym w odniesieniu do tych przedmiotów umów leasingowych, które są objęte niniejszym sporem w ogóle nie byłby uprawniony do dochodzenia od niego odszkodowania, natomiast z racji przejęcia spółki P.1, powód powinien i tak zmniejszyć sporne odszkodowanie na takich zasadach jak P.1, a zatem korzyść odniesiona przez spółkę P.1 na skutek przejęcia weszła do majątku powoda. Ponadto niewątpliwą korzyścią ocenianą z perspektywy połączonych spółek P. i P.1 jako całości (niezależnie od kwestii związanych z rozliczeniem pomiędzy nimi ceny sprzedaży przedmiotowych węglarek) jest to, że przedmiot dotychczasowego leasingu z pozwanym został oddany w leasing innemu podmiotowi bezpośrednio po wygaśnięciu leasingu z pozwanym, a zatem cały czas spółki te uzyskiwały raty leasingowe, czyli tak jakby leasing trwał, przy czym powód nie wykazał, że umowy z K. O. w odniesieniu do przedmiotowych węglarek zostały zawarte na mniej korzystnych warunkach niż rozwiązane przez P.1 umowy leasingowe z pozwanym.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentacje

prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Zdaniem skarżącego oczywista zasadność skargi kasacyjnej polega na: 1) Potraktowaniu środków uzyskanych z umowy leasingu nr [...] jako korzyści w rozumieniu art. 709¹⁵ k.c., na poczet rozliczenia umów [...], [...]1, [...]2, [...]3, [...]4 i [...]5, w sytuacji gdy powód rozliczył już uprzednio na poczet tych umów cenę sprzedaży 100 wagonów, uzyskaną na podstawie umowy sprzedaży z dnia 27 czerwca 2016 r. W konsekwencji Sąd drugiej instancji błędnie uznał, że spłata zobowiązań przez K. O. skutkuje brakiem uszczerbku w majątku powoda, gdyż o ile uregulowanie wszystkich zobowiązań z umowy z K. O. prowadzi do logicznego wniosku, iż nie jest on dłużnikiem powoda (bo zobowiązania swe spłacił), to jednak skutek taki nie rozciąga się na zobowiązania S. K., wynikające z zupełnie innych umów i w tej sytuacji oczywistym jest, że K. O. płacił swoje zobowiązanie, nie zaś zobowiązania pozwanego S. K., a co za tym idzie nieuiszczenie przez pozwanego zobowiązań w zakresie odszkodowania umownego spowodowało uszczerbek majątkowy u powoda, który nabył z własnych środków przedmiot leasingu, a następnie nie uzyskał umówionego wynagrodzenia; 2) Uznaniu przez Sąd odwoławczy, że żądanie pozwu narusza zasady współżycia społecznego (art. 5 k.c.), bowiem powód zmienił planowany sposób rozwiązania problemu wypowiedzianych (pozwanemu) umów leasingu i zamiast ich kontynuowania, zdecydował o sprzedaży przedmiotu leasingu i oddaniu w leasing osobie trzeciej (K. O.), wprowadzając przez to pozwanego w błąd i wyłudzając od niego

poręczenie, a ponadto powód takim działaniem wykreował szkodę, dochodząc jej w najwyższej wysokości, a także niczym nieuzasadnionej kary umownej. Tymczasem na obecnym etapie postępowania powód nie dochodzi kary umownej. Wprawdzie żądanie pozwu obejmowało karę umowną, ale po wyroku Sądu pierwszej instancji powód zrezygnował z jej dochodzenia. Z kolei zmiana sposobu załatwienia sprawy z ugody i kontynuacji (wznowienia) umowy na sprzedaż węglarek i oddanie ich w leasing K. O. nie miała charakteru decyzji jednostronnej, podjętej podstępnie, lecz była to decyzja wszystkich zainteresowanych, o czym świadczy fakt zaciągnięcia zobowiązań zarówno z tytułu umowy leasingu nr [...] (zawartej z K. O.), jak też poręczenia tej umowy. Poza tym na etapie uzgadniania dalszych losów umów nr [...], [...]1, [...]2, [...]3, [...]4 i [...]5 (zawartych z pozwanym) te były już wypowiedziane, z uwagi na zaległości płatnicze, a co za tym idzie rozwiązanie problemu zadłużenia wymagało uwzględnienia również interesów leasingodawcy, a w tej sytuacji brak jest podstaw do zakwalifikowania poręczenia udzielonego przez pozwanego jako „wyłudzonego”, skoro żadne okoliczności sprawy nie wskazują na to, żeby czynność poręczenia została udzielona niezgodnie ze świadomością jej skutków prawnych, czy też wolą poręczyciela. Wreszcie odszkodowanie zostało naliczone na podstawie postanowień umów leasingu, a jego wysokość jest konsekwencją działań rachunkowych, zaś dochodzenie pełnej kwoty wierzytelności trudno ocenić w kategorii nadużycia prawa podmiotowego, ponieważ żądanie zapłaty długu jest co do zasady dobrym prawem wierzyciela.

Z uwagi na przedstawione wywody prawne przy omawianiu pierwszej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i stan faktyczny sprawy przyjęty za podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd odwoławczy, który jest wiążący w postępowaniu kasacyjnym, brak jest podstaw do podzielenia stanowiska skarżącego o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w przedstawionym wyżej rozumieniu przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z omówionych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany S. K. wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego powiązał z wnioskiem o oddalenie skargi

kasacyjnej, a nie także z wnioskiem o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania. Zatem nie było podstaw do rozstrzygania o tych kosztach przez wzgląd na to, że postępowanie kasacyjne zostało zakończone na etapie badania przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ał]